Број 263. У Новом Саду, у уторак 29. новембра 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, празником и данима иза недеље и свеца једаред.

Претплата је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот на четврт године 8 круна 75 пот.
За остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за целу годину 2 круне, на целу годину 4 круне а за стране земље годишњеб круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Рукописе не враћамо.

Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Српски зајам.

Србија је у грозничавој узбуђености због зајма. Тај јој зајам треба због оружања, треба због железница. Сви који су познавали прилике знали су, да Србија не може наћи повољна и добра зајма, нарочито кад је ту уплетено питање и о наоружању. Ни један зајам није добар, ми смо били приправни на тежак зајам, али је овај данашњи зајам врло тежак. Он је избегао на неким местима оно, што је у Пачуовом зајму било тешко, али на другој страни има опет он теже одредбе од Пачуовљевог зајма. Но то је у новчаном погледу. Какве су данас прилике, новчана страна зајма не би требала једино да одлучује. Кад су сви у Србији уверени, да се земља мора наоружати, и у том нема опозиције, онда се не пита шта то кошта. А кад је реч да се диже привреда, и ту се не може питати много шта кошта, јер свака згодно уложена пара може да доне се динаре.

Али данашњи зајам, што га предлаже влада, има других незгода. У Србији не желе да иду бечкој Унион банци у руке, а бечки листови су толико славили своју победу, кад је била реч о зајму, да су извели у Србији читаву запрепашћеност.

Невоља је код новог зајма и то, што он није довољан да се њиме подмири све оно, што се хоће. И ако је погрешка у том правцу сувише много сувише мало је још већа погрешка. Но највећа је погрешка ов га зајма избила тек сад, кад је влада обелоданила уговор о новом зајму. Из тог се уговора види, да **нови зајам није никако осигуран** Он цео стоји у зраку.

До сад се мислило да само други део зајма стоји у зраку. Али је сад постало јасно, да је и са првим делом зајма то исто. Јер од зајма у опште, дакле и од првог дела, може одступити зајмодавац, ако до дана пријема обвезница наступи рат или револуција у Европи или ван Европе, а умеша се једна европска сила. Дакле баш за тај случај нема зајма, кад би он био најпотребнији. И нема зајма ако курс 4% српске ренте падне испод 79% или ако наступе тешкоће око котирања зајма на бечкој и париској берзи, а то треба да изради и одговорност носи за то Србија

Зајмодавци могу да омету овај зајам и одмах и доцније, а други његов део чак на крају 1907. године То је: имаш га и немаш га, закључио си га и ниси га закључио. Под овим приликама је тешко казати некоме: Сад зажмурите и примите, јер где смо ту смо, кад у ствари нисмо нигде.

Ниже саопштавамо допис који долази из кругова самосталних радикала Он показује како се тамо мисли. А саопштавамо и други допис који долази од човека, који ради искрено на зближењу и савезу оба радикална крила. У томе је допису значајно оно место, које говори о тешком положају, у ком се налази Србија. Он сравњује то стање са оним стањем у Пољској, преко што су је поделили и кад се тамо ни у најтежим, ни у животним питањима нису могле странке да сложе.

Ми се не слажемо с онима, који питање о зајму хоће да представе као чисто финансијску ствар и као да ни то ни мало не уплиште унутарњи политички положај у Србији Ако у Србији остану данашње политичке прилике, а из ових се прилика не види излаз, онда она не може да вађе ни зајма, ни пријатеља. Док су Обреновићи ратовали с народом, није могао нико имати поверења у Србију, а сад кад ратују у њој тако две јаке странке као што су радикалне, ту не представља Србија никакву сређеност и не даје потребне гаранције. Србија није велика држава; на малу рибу вазда су отворене чељусти великих риба, њој прете многе опасности и ако је заузета јаком унутарњом борбом — ко се не би бојао за њену будућност.

Зло је ако се прими зајам Зло је и ако падне, јер ко ће онда да нас трпи и шта ће да буде? Могу ли старији радикали сами. Једини је излаз, да се пре одбијања сложе оба радикална крила и онда би заједно могли да склопе и бољи и сигурнији зајам и да дигну у свему кредит Србији.

А сад пуштамо извештаје, који су нам стигли из Србије.

* * *

Из кругова самосталних радикала добијамо ове редове:

Београд, 28 новембра 1905.

У последњем часу, кад је већ изишао у званичним новинама указ о зајму за наоружање, да се може поднети народној скупштини на решење, изненада је избила у јавности вест о новој понуди за зајам која је тобож боља и погоднија од закљученог уговора, који је потписао министар финансија, др. Марковић.

Данас у клубу самосталних радикала има коначно да се реши судбина новога зајма, што га влада има да изабере, а дан раније пре завршних претресања појединих тачака уговора, који има да буде примљен, избија једна нова понуда, која треба да обори пројекат, скупштини који је поднесен.

Тачно је и несумњиво да поменута понуда није учињена ни од какве конзорције, него је у главноме припремљена, да при решавању већ поднетога пројекта учини што више тешкоћа. Јер, да је та понуда била стварна, она би дошла на време и, што је главно, учинили би је конзорције и банке, уобичајеним путем. Уместо тога имамо ово: Члан једне финансиске куће, Бардак, чини лично, од своје стране понуду за један зајам, који је за 2 од сто погоднији од већ закљученог уговора. Дефинитивна понуда за нов зајам не постоји Бардак, иза кога стоји по свој прилици, група, која је водила за зајам преговоре са бившим министром финансија др. Пачуом, а то је „ханделсге елшафт“ берлински, нема никаквих опредељених понуда. Понуда је дакле не озбиљна, него мање или више личи на мамац, да се већ докончани преговори око зајма и уговора, који је потписан, омету. У овој новој понуди, која се износи пред владу, обећава се да ће се зајам извести цео без опције, т. ј. да ће се цео пласирати, а не једним делом. Али та понуда није стварна, није ни истинита. Нуди се влади привремена позајмица од 15 милиона

ПОДЛИСТАК.

СЛИКЕ СА УЛИЦЕ.

Број 1.

Снег пао по улицама. На углу улице продавци кестења разапели своје штитове од дебела платна, тапкају ногама, запрећу ватру и промукнутим гласом хвале своју робу.

Мало даље од њих, стао дечак у издртом руху. На глави му остатци сламњег шешира; кроз провађено дно стрши му накострешена коса. Кроз огромну, подрту обућу, толику, да би му у једну могле стати обе ноге, вире му прсти. Смрзнуте руке опружио према огњишту, где се пече кестење, па би да се, ма у машти, огреје. Од студени му засузиле очи, али нетренице се загледао у усијана лимена огњишта и у кестење што се пушило на жеравици.

Продавац непрестано крешташе. У том стадоше нека господа, да купе кестења. Продавац броји и трпа у папирну кесу, шалећи и хвалећи их.

Један му се кестен омаче, па се по замрзнутом тротоару докотура до дечка. Он се бојажљиво саже, подиже га, па га грчевито стеже замрзнутим прстима. Осети топлоту, која га у један мах обузе по целом телу.

Поче га премештати из руке у руку. Затим га је притискао час на чело час на по модреле образе.

Али кестен се већ оладио.

Муцајући приђе продавцу, па му пружи кестен, што га је грчевитим стискавањем свог изломио.

«Чико, ево вам вашег кестена, — — — пустите ме, да — да — да се огријем».

Број 2.

Врућина, чисто жеже. Тротоари се готово растопили. Рекао би човек да је још мало већа топлота, лепо би се расплинила смола, па би се, као и вода кад се просе, разлила.

Трговци навукли платна, закрилили излоге и поскидали ствари испред врата. Улицом ретко ко да прође.

Тек по који гологлав шегра, са нагарављеним лицем и рукама или са кецељом, испрсканом ћирисом, протрчи и дирне у овога или онога.

Колачари и они што продају сладолед, журно гурају своја колица и белим прегачама сваки час отиру зној са лица и руку.

Прођу ли која кола, подигне се прашина да не можеш ока отворити.

По гдекоји господичић, у раскошном летњем оделу, са разапетим шпитом, жури се у кавану Џепним рупцем затиснуо нос и уста, па се жури, да што пре продре кроз тај облак прашине, кроз то легло бацила.

На средини улице, на колском путу, три старца, са огромним брезовим метлама чисте. На главу натукли шубаре, на телу им кожени пршњаци. Низ смежурана, поцрнела лица, сливају се крупне грашке зноја.

Коштуњавим рукама пограбили дугачка држаља, па иду средином пута — један за другим и вуку метле са једне стране на другу. Иза сваког диже се облак прашине и чује се шуштање метле.

Онај први измакнуо мало подаље. Махнуо метлом, а из дебелог слоја прашине испаде умрљана натрухла јабука.

Стари се саже и подиже је усахнулом руком. Дваред-триред превуче је преко масног пршњака па је онако целу — смешећи се — стрпа у уста.

За тим понова узмахну метлом. Прашина се подиже, а све три метле сложно зашушташе.

Број 3.

Корзо препун света. Мушки и женске, одевени по најновијим журналима, ходају горе доле.

Господарчићи, са високим огрлицама и модним рукавицама ухватили се испод руке па јуре за гомилом шипарица које иду пред њима, сваки час обрћу главе натраг и несташно се осмејкују.

Војнички часници са новим мундирима и

динара, а за тим ће групе ући у преговоре за остварење зајма.

Питање је: треба ли, може ли, сме ли влада, која је већ изнела пред скупштину пројекат закона за зајам одустајати од свега тога и ступити у преговоре са појединим понуђачима, који приватно износе нове услове за зајам са групама, које ће ти појединци „моћи наћи“, а које у ствари немају?

Несумњиво је да ова понуда, која је учињена у последњем тренутку, може да изазове забуну међу народним посланицима, а по свему судећи у томе и јесте њен главни смер. То се видело одмах. Јер централни одбор самосталних радикала у прексиноћној својој седници био је противан зајму и спремио је поруку београдским својим изабраницима да гласају против зајма. Међутим у синоћној седници главног одбора, која је била заједничка са централним одбором влада је дала извесно објашњење после кога су сви чланови групе самосталних посланика пристали да свој глас даду за зајам.

Из овога хаоса и заплета треба што пре изићи Ситуација и прилике су у Европи поремећени; догађаји се са невероватном брзином развијају, а Србија већ две године само говори о неминовној потреби наоружања; али нити своје синове оружа љубављу према отаџбини, нити своју војску оружа потребним јој ратним материјалом . . .

Влада је, колико сам сазнао, одбила Бардакову понуду, јер је приватне природе и јавља се у невреме. Сад има пред собом скупштина народна зајам; она има да одлучи: треба ли земљу одмах и што пре наоружати, или се може још ствар та одлагати.

* * *

Из другог извора из Београда добијамо ове редове:

„Понуда делегата код монополске управе г. Саландруза, преставника француских поверилачких група (финансијских) са повећаним курсом од 2% — пореметила је и чланове владе и све самосталне посланике у вољи за зајам са Унијон банком.

Синоћ су самосталци имали клубску седницу, препирали се о томе ко је крив и многи су нашли за излаз да одбију Унијон банку и промене министра финансија. За то место дошао би или Влада Тодоровић министар грађевина чије би место заступио Савчић инжињер предузимач, или би Ранојевић секретар овдашње берзе дошао за министра финансија а други сви остали на својим местима.

Договор за заједнички рад старијих и млађих радикала, — мислим да је још немогућ, а ни овако се не може крпарити без праве већине код једних и код других. Ситуација је очајна код нас — као оно у Пољској пред њену деобу

Криза.

Управни одбор коалиције

Управни одбор удружене опозиције на својој последњој седници донео је решење у три ствари. — У ствари позива ерзац резервиста у редовну службу решио је, да ће управити проглас народу, у којему ће протестовати против ове новије незаконитости. Бринуће се даље, да породице ерзац резервиста добију одштете. — У ствари скорашњег састанка сабора је решио, да ће коалиција, ако се сабор поново одгоди, протестовати против тога, али ће се сабор разићи. — О опћем изборном праву пак остаје при пређашњем свом решењу.

Андрашијев говор у Суботишту.

Гроф Јулије Андраши био је у недељу у пратњи више посланика уставне странке у Суботишту (Сомбатехељу), да оснује уставну странку жупаније Ваш. После свечана дочека и обеда гроф Андраши држао је опсежан говор по подне на великом народном збору. У своме говору између осталог је рекао, да је главни смер удружене опозиције, да сруши садању несрећну владу, чије свако дело руши уставни поредак. Доказао је, да садања влада није ни парламентарна, ни законита. Смер парламентарности је, да се не може владати против саборске већине, а то хоће и чини садања влада. Свако њено дело долази у опреку са законом, узалуд се труди њен министар правде да јој делима дада вид законитости. — Уставна странка је себи поставила за задатак, да очува и успостави уставност, а то не може дотле, док не сруши садању владу. Мора је срушити и с тога, што је ова влада нарушила и друштвени мир, који се мора успоставити. И ако није она непосредни узрочник оних демонстрација заведених људи, који су се у Будимпешти и другим местима служили насиљем, ипак морална одговорност за то сноси она. Она је ради свога интереса подстакла један слој друштвени, да тражи изборне реформе и да их покуша насиљем извојевати, да би тако у засенак бацила све остале опраздане захтеве мађарског народа — Да би се успоставила уставност и друштвени мир, наш је задатак у првом реду, да се потражи пут мирног решења данашњег политичког заплета. Ми хоћемо поравнање, али ми опозиционе странке можемо примити само таково поравнање, које неће ни народ, ни краља понизити. — Говорио је затим и о изборним реформама. Рекао је, да и уставна странка жели, да се изборно право прошири, а особито да и индустријски варошки радници добију право гласања. Али у томе неће и не сме тако далеко ићи, да интереси мађарске националне странке дођу у опасност. Исто тако није ни за такову реформу, која би уништила улогу вођства интелигенције. Она држи да се сме ићи само постепено. Парламентарна реформа није интерес једног сталежа, него је она таково питање при чијем се решавању морају узети у обзир интереси свега народа. Ми хоћемо, да проширимо изборно право, али нећемо да мећемо на коцку интересе мађарског народа. — При крају говора позвао је грађане, да се купе под заставу уставне странке.

Велики жупани.

Званични лист у своме недељном броју саопћава опет промене великих жупана Уважене су оставке грофа Јосифа Терека великог жупана унгског, Владислава Бетија, бихарског и Павла Бетија берестког. За великог жупана унгског наименован је Жигмонд Бернат, а за великог жупана берешког Золтан Шош, тајник министарства унутрашњих послова.

Политички преглед.

Портин протест. Порта је протестовала код аустро-угарског министарства спољних послова у Бечу, против градње пута у новопазарском санџаку од Плевља до Родова, босанске железничке станице. Бечко спољно министарство није узело у обзир овај протест, јер у смислу XXV. тачке берлинског уговора има Аустро Угарска права, да у санџаку гради војничке и трговачке путеве

ДОПИСИ.

Силбаш, 25. новембра. Пре недељу дана обављен је овде избор општинског поглаварства. То је у нас до сада увек мирно и глатко пролазило. У овој општини, где има 2500 становника Срба а 1000 Словака, по обичају и договору свагда бираху кнеза, 3 заклетника и благајнике Србе, поткнеза и 1 заклетника Словака.

5—6 недеља пре овога избора била је обнова десеторице преставника. И овде је постојао споразум између Срба и Словака, те бираху 8 Срба, а 2 Словака. Но овом приликом не би тако. У очи самог избора ненадно један од Словака донесе њихове кандидате (али не као до сада 2, него 4 и још 1 заменика) и још са двојицом Срба, које на пијаци нађе, наговори ове, те ови, не знајући шта чине одоше општинском бележнику и понудише му оваку листу, да је и он усвоји, те да 6 Срба а 4 Словака у општинско преставништво изаберу. За оваку листу, осим оних у општинској кући, нико и не знађаше Време беше врло рђаво. Од бирача тако рећи нико и не дође да гласа, те ову листу са циглих 18 гласова и протуре. Тек по избору видеше Срби да у преставништву има 12 вирилних и бираних Словака, 2 Словака са стране, који у овом атару поседа имају, свега 14. Додајмо овоме још 7 вирилаца Немаца, који су такође са стране, а у овом атару поседа имају, бележника, лечника и подбележника (који има од једне жене вирилну пуномоћ) а који су такође Несрби имаћасмо свега 24 несрпска гласа у општинском претставништву. Када би се још овоме додало новоизабрани поткнез и 1 заклетник Словак, било би 26 према нашим 25, а Срба је у овој општини 2500 према 1000 Словака. Осталих народности тако рећи у овом месту и нема. —

У томе дође и избор општинског поглаварства. Браћа Словаци опијени ваљда првим успехом иђаху још даље. Рачунајући ваљда опет на наш нехат, говораху по селу: овај ће Словак бити кнез, овај благајник, овај ешкут и т. д. чак и то: „полагано све ћемо Раце из општинске куће истерати“. А Срби? Сетивши се свога немара приликом обнове општинског преставништва, бојећи се, да као више него $^2/_3$ становништва у месту своју већину не изгубе, не могоше скрштених руку седети. На позив нашег пароха Т. В. Поповића искупе се сви Срби преставници те се договоре и на сва места у општинско поглаварство саме Србе кандидоваше, а на избору наша огромна већина бирача их и изабра.

До овога није требало а и не би дошло, да су браћа Словаци ма у последњем часу са Србима додира и споразума тражили. Да у последњем часу дођоше и рекоше: „бирајте по досадањем обичају поткнеза и 1 заклетника од изабраних наших у преставништво, за то што нас је двоје више у преставништву“, ствар би легла, али онако — не могосмо.

А сада неколико речи о току самога избора. Чим је сремски надначалник изборну скупштину отворио и повереници за избор изабрани, устао је наш парох Т. В. Поповић те од стране Срба преставника потписану листу кандидата за општинско поглаварство сремском надначалнику поднео. У овој листи на сва места сами Срби кандидовани беху. Чим су прва три имена прочитана (за пот-кнеза) устао је словачки парох, општински преставник (који је такође приликом последњег избора у општинско представништво ушао) те се у име Словака против таке листе оградио, пошто до сада увек за подкнеза и једног заклетника Словака бираху; позивао се на то, како Срби и Словаци у овој општини већ 75 година у лепој братској слози и љубави живе; спомену како Словаци и приликом

сабљама што су их посилни са највећом пажњом глачали, сучу брковe и дрско гледају за сваком сукњом.

По кад што тек пројури која ноћна лептирица са шеширом «најфантастије фазоне» и са читавом драгуљарницом на прсима и на глави.

У присенку огромних вратница неке палате застала два младића, па ватреним погледом мере «дивљач, што се напред испред њих врзе«.

Једна «ноћна птица,» од оних «новијих» уочила ову двојицу, па их гледа безазлено, као новорођенче.

Светлост уличних лампи падала је на њу с леђа, те јој се није јасно видело бледо, упало лице и модри колутови испод упалих очију.

Младићи јој приђоше. Брзо се споразумеше.

Један с леве, други са десне стране,- за час се изгубише у шареној гомили. За њима одјекнуше примедбе и накашљивање они «што све виде».

Оно троје журило се напред.

Прођоше поред заложнице. Нису имали доста новаца, а љубав и новац — то су врло блиски појмови.

Један од младића уђе. Имао је код себе златан сахат. Ни за часак се није колебао — та од оца му је остао.

Наново се кренуше ћутећи се журећи гостиони, где их је separe у чекао шампањац и уживање.

Нови Сад **Драги.**

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуком, изрекао је једнодушно ово:
СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство. (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине па и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати да је тамо Срба било.

последњег избора посланика за државни сбор заједно са Србима на српског народносног кандидата гласаше; да не слушамо оно, што младићи и незрели људи по сувачама и другим местима говоре; да не гледамо на то, што су Словаци у једној суседној општини Србе (а ових је тамо врло углед на мањина) из општинске куће истисли, јер је тај поступак словачко јавно мнење осудило и т. д. — После овога говора устао је парох Т. В. Поповић, те је кратко али језгровито на све ово одговорио. Поступак Срба бранио је највише тиме што Срби ово у самообрани учинише, то им се замерати и замерити не може. Спомену браћи Словацима више конкретних примера, из којих се јасно видело на што смераху. Замери им што не тражише с нами додира и споразума, него иза леђа ровише и у напред се хвалише. А што сада Срби овако учинише, што и сада скрштених руку не седеше, нека браћа Словаци себи препишу. — Тада се приступи гласању и у општинско поглаварство саме Србе изабраше.

Оволико сматрах за потребно, да се на јавност изнесе, да нам се не би, може бити, неправедно небратство пребацивало.

Л. Д.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. децембра отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем новембра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец децембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Митрополитски црквени савет

сазван је у редовну седницу за 8. (21.) децембар о. г. и даље дане у Срем. Карловце.

Сељачка побуна у Италији.

У Италији, у Таурисаву била је прекјуче једна сељачка побуна. Пред магистрат, који су чували наоружани ловци, дошло је око 100 сељака, који су ужасну вику надали и војску која је зграду чувала напали са каменицама. Војници су испрва покушали да лепим побуњене сељаке стишају, али како су ови све већма беснили и још јаче каменицама нападали, приморани су били војници да употребе оружје. У том сукобу је један сељак убијен а три су рањена.

Позоришно веће српског певачког друштва „Венац“.

Пишу нам из Панчева 28. о. м.: Јуче, у недељу у веће, приредило је панчевачко српско певачко друштво „Венац“ у великој дворани код „Трубача“ једно позоришно веће са комадом „Обичан човек“ од Бранислава Ђ. Нушића.

Друштво „Венац“ решило је, да што чешће приреди овакве вечери, из узрока, што код нас Срба има мален број позоришних дружина, које би нас обилазиле, те нам пружале прилике да уживамо у драмској уметности и у просвети. Наше српско народно позориште долази тек сваке друге године. А за то време ми немамо никаквог другог српског позоришног друштва у нашој средини. Наше српске певачке дружине увеле су од новијег доба приређивање позоришних дела. У програму осим неколико песама увек је заступљен и какав комад у једном или два чина. И свакако је то добро, што се осим песме негује и глума, јер наше српске певачке дружине морају да негују и друге гране уметности. Морају већ и с тога, што оне стоје као неки центруми, где целокупно српско друштво треба да се нађе. Наше певачке дружине морају бити они фактори, који ће наше болесно друштвено стање поправити и побољшати.

Јучерашње веће показало је бар привидно, једну такву слику, наиме да се друштвено стање може да поправи, и да се људи међусобно могу врло лепо разумети. Такове слике пружају нам наде, да ћемо доживети лепшу будућност у нашем душевном животу.

„Обичан човек“ одигран је на опште задовољство публике. Друштво „Венац“ располаже врло добрим и извежбаним дилетантима, а код тих људи још је и врло јаке воље за такове ствари.

Расположење код публике било је у опште ванредно? Видило се, да публика ужива, у овоме певачком друштву, које пружа све могуће да ју задовољи.

И самоме друштву „Венцу“, тако и његовим вредним дилетантима, као и главним приређивачима, господи: Стевану Васићу, Влади Ђуричићу и хоровођи Душану Шамбеку, је заиста за честитати, што нас све више и више уверава да ће учинити све и сва у корист српског друштва и српске просвете.

La Mara.

Књижевни Одбор Матице Српске

имао је у четвртак 24. новембра (7. децембра) о. г. свој редован састанак под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Од предмета наводимо: Узима се на знање писмо дра Ернеста Муке, професора у Фрајбергу, у ком захваљује на почасти, што је од овогодишње главне скупштине Матице Српске једногласно изабран за почасног члана. — Усваја се предлог Матице Моравске у Брну о измени књижевних издања. — Узима се на знање захвалност г. Винка Милића, градског начеоника у Сњету, на поздравној депеши Матичиној приликом отвривања споменика Луки Ботићу. — Одређују се председник и оба секретара, да поздраве госп. Јовану Храниловићу 30 годишњицу књижевног му рада на дан 5. (18.) децембра. — Узима се на знање извештај академског удружења Срба техничара у Бечу, да се конституисало. — Узима се на повољно знање пристанак госп. дра Ивана Пријатеља, да за Летопис напише расправу о савременој словеначкој књижевности. — Госпођа Зорка Ховоркова рођ. Калић у Прагу послала с писмом и једну свеску дела „Жена као лекарица“. У писму вели госпођа, да је дело сувише велико, 26—27 свезака по 6—7 табака са илустрацијама, и да неће пристати за књиге за народ. Ипак је вољна, одазвати се књижевном одбору и превести дело, ако би и надаље остао при овом пређашњем захтеву. — Књижевни одбор одустаје од издавања тако великог и скупог дела, али ће умолити госп. дра Милана Јовановића Батута да на прилику пређашњих радова својих, напише слично дело за књиге за народ и да настави свој рад о поступању с малим дететом. — Из извештаја секретарева о састанку Редакцијоног Одбора доносимо, да су чланови поделили рад за оцене у Летопису. Члан архимандрит Иларијон Зеремски реферисаће о књигама, које се тичу историје Срба у карловачкој митрополији, чланови Јован Живојновић и Милан Будисављевић о белетристичним појавама; умолиће се госп. Тихомир Остојић, да извештава о делима из историје књижевности и фиклорства а госп. др Јован Радонић о историји Срба у средњем веку; секретар има да нађе референте за струке, које нису овде наведене. У књиге Матице Српске ући ће у току 1906. године: „Византија и Срби“ од Ст. Станојевића, „Саул“, трагедија Драгутина Илијћа, „Доситеј Обрадовић у Хопову“ од Тих. Остојића. У „Зборник историјских докумената“ ући ће дела по реду како су примљена. Дела за годину 1906. одредиће се доцније према средствима, која буду на расположењу. За дела Књиге за народ умолиће се гдекоји писци за прилоге. Још је решено, да се лирика боље култивише; стога ће се умолити неки наши признати лиричари, старији и млађи, за прилоге. — Предлог о прештампавању неких свезака Књига за народ издаје се Редакцијоном Одбору на мишљење. — Предлог о сталном комисијонарству у Београду уступа се Управном Одбору. — За издања Матице Српске примају се ови саставци: „Безимени приложак Иларијона Руварца“; „Наше новинарство“ од непознатог писца; „На пиву“, слика Милана Андрића“; „О пјесмама Светислава Стефановића“ од Марка Цара. — Не примају се ови саставци: „О гајењу козе“ од А. Г.; „Шест црта и прича“ од Ј. О.; „Белешке за историју српског сликарства у Угарској“ од А. Г; „Војислав Илијћ“ од С. Б. — Издају се на оцену ови рукописи: „Српске народне пјесме из новијега доба“ скупио Р. Ш. В.; „Одломак из превода Гетеова „Фауста“ (I. чин од М. С. — Остали рад Књижевног Одбора тицао се питомаца под управом Матице Српске.

Изложба нове школске табле.

Професор Н. Врсаловић у Београду измислио је и начинио једну нову школску таблу без креде и сунђера, која ће заменити данашњу таблу — извор прашине, нечистоте. Пише се црном оловком, за маркирање линија, по обичној белој хартији, пење се у кисину до 3 метра па се навија на други ваљак помоћу једне рукунице. Ова табла заузима простор колико један обичан сто, тако да ће се моћи наместити на сред учионице. Табла је изложена у сали српског универзитета 16., 17. и 18. о. м. где је могао сваки да је види и да о њој напише своје мишљење. Какве ће се користи постићи, применом ове табле, изнећемо после њезине јавне оцене. Патенти појединих европских држава потражени су.

Брзојави „Застави“.

Стигли 29. новембра.

Криза.

Будимпешта. Кошутова странка је усвојила одлуку, да ће свим силама настојати да оствари парламентарне реформе, које има у своме страначком програму, и у оквиру ове опће право гласања. Али тако, да тиме не буду потиснуте натраг од свега претежније дужности, да се одбрани устав или борба за народне захтеве и да не буде растурена за те сврхе образована коалиција.

Социјалисте су решиле, да се са јучерањег скупа мирно развију, да не би изгледало као да хоће да тероришу Кошутову странку. Тако се и догодило.

Будимпешта. Социјалисте су изјавиле, да јучерањи закључак Кошутове странке у погледу опћег изборног права значи потпуно одбијање њихових захтева. Кошутова странка је својим јучерањим закључком традиције мартовских времена од 1848. године погазила. Борба ће се наставити. Социјалисте се спремају за велику демонстрацију 5. (18.) децембра. Позивају на најодлучнију борбу.

Српски зајам

Београд 28. новембра. Поводом саопштења у бечким листовима о некој тобожњој понуди зајма, коју је г. Саландруз поднео влади у име старе поверилачке групе, на меродавном месту изјављују, да је г. Саландруз поднео министру финансија два телеграма, из којих се ништа позитивно и одређено не види. — У истом смислу говори о тој „новој понуди зајма“ и данашњи полузванични „Одјек“.

Нов велики жупан.

Будимпешта. За великог жупана тренчинске жупаније наименован је Јулије Барош, судац код краљевске табле.

Прилике у Русији.

Петроград. Полиција је разрешила средишни одбор удружених савеза

Карбин. Трупе генерала Мадарилова продрле су у варош, запалиле касарне и пљачкале су Чете, које су остале верне, пуцале су у мраку једни на друге. Побуњене чете их опколе; при том су многи убијени.

Трговина.

НОВИ САД, 29. новембра 1905. године

Пшеница прве каквоће 16 к. 30 п. до 16 к. 40 п.	све од 100 кила	
Пшеница нова — к. — п. до — к. — п.		
Пшеница средња 16 к. — п. до 16 к. — п.		
Пшеница лакша 15 к. 60 п. до 15 к. 80 пот.		
Наполица — кр. — пот. до — кр. — пот.		
Јечам нови 13 круна — пот. до 13 кр. 20 пот.		
Зоб 13 кр. 60 пот. до 14 кр. — пот		
Кукуруз у зрну н. 13 кр. — п. до 13 кр. 20 п.		
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до — кр. — пот.		
Маст 144 кр. — пот. до — кр. — пот.		
Сланина 144 кр. — пот. до — кр.— пот.		
Сланина пљена 144 кр. — п. до — кр. — п.		
Свињи угојени тешки 94 до 96 пот.	кила	
Свињи средњи . . 90 до 92 „		
Свињи лаки . . . 84 до 88 „		

живе мере.

Јавна захвала

Потписани овим најтоплије изјављујем моју захвалност свима онима, који ми лично поздравише 17. (30.) новембра т. г. моју четрдесетогодишњицу учитељоско ми рада овде у Брестовцу. Понаособ пак благодарим Високоблагородном Господину Ђорђу Поповићу главном школском референту; даље пречастном господину Стевану пл. Стратимировићу катихети српске учитељске штоле у Сомбору који је уједно отслужио у храму божијем — благодарење — пуно побожног осећаја; не мање брату Аркадији Варађанину умировљеном управитељу српске више девојачке школе новосадске и председнику српског учитељског конвикта у чије је име и поздравио, даље пак брату Стевану Арсеновићу учитељу сомборском и брату Јови Благојевићу управитељу српске више девојачке школе сомборске — као покретачима овога мога славља, за тим разним корпорацијама као: местном српском православном школском одбору; месном поглаварству; местном римокатоличком школском одбору; местном римокатоличком учитељском збору како вероисповедних тако и комуналних школа; местној израиљској општини и свима осталим колегама и пријатељима са стране који ми многобројно брзојавно и писмено поздравише ову моју прославу.

У Брестовцу 20. новембра (3. дец.) 1905. год.

1297 **Александар М. Коњовић**
српски народни вероисповедни учитељ.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Неумитна смрт отрже нам ненадно наше мило првенче, наше драго чедо

М А Р У,

у њеном млађаном добу у 5. години живота јој. Потрешени до дна душе у дубокој жалости нашој, за дужност сматрамо најтоплије захвалити се свима и свакоме, који нашу милу покојницу до вечне куће одпратише; наиме: пречасном свештенству г. г. Ђорђу Станићу протонамеснику-пароху и Димитрију Павловом систематизованом парохијском помоћнику, свештеницима иланчанским; Голубу Петровићу, пароху добричком; Максиму Вујићу, пароху мало-маргитичком; Богдану Дејановићу, пароху фердинском; као и учитељству: Душану Ламбрином, управљајућем; Кости Ајвазу, учитељу и Милошу Крстићу, умировљеном, — иланчанском; Костиу Петровићу, фердинском; Милану Брадашу, умировљеном добричком, на њиховом складном, пуном туге појању.

Пречестњејшем г. Ђорђу Станићу, протонаместнику пароху иланчанском наша топла хвала на утешном опроштајном говору у добричкој цркви изговореном; славном општинском поглаварству иланчанском као и добричком — на корпоративном учествовању; г. Миши Живановићу председнику црквене општине добричке на пријатељском труду указаном око спровода; многобројној родбини, пријатељима, госпођама и господи на пожртвовању, што су нашу милу Мару од Иланче до Добрице и озде до вечне јој куће допратили

Наше искрено признање и хвала г. Душану Јанковићу, општинском бележнику добричком као куму, браћи Николи и Жики и снајама, стрини Милеви Касапиновић као и другарима незаборављеног нам чеда: Михајлу Маришеко, Мирку и Бати Ламбрин — на положеним венцима; исто и другарицама миле нам покојнице: Софији Косанић, Милеви и Катарини Ока.

Не пропуштамо захвалити се високоученој господи лекарима, наиме: Толвету сремском, Сечеју окружном, и Владимиру Алексићу, панчевачком, који све знање и труд уложише, само да нам чедо наше из чељусти смрти отргну — но божија промисао је овако хтела

Наша срдачна хвала свима онима који у болести наше чедо походише, над њом лебдише и сузу жалости над њом просуше.

Напослетку нека изволи примити нашу искрену благодарност сви без разлике пола и народности, који нам писмене и усмене утехе пружише и који својим учествовањем допринеше, да је тужан спровод драгог нам детета тако сјајан био.

Нашем никад незаборављеном чеду нека је лака земља и трајан спомен!

Иланча, 27. новембра 1905.

Ожалошћени родитељи:

Дара и Душан Касапиновић

1294 општ. бележник.

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

К. СИМОВИЋА

у Белој Цркви, (Fehértemplom)

потребује **два помоћника**, који су вредни добри продавци, солидног владања Првенство имају, који своју слику пошаљу. Ступање у радњу 15. фебруара или 1. марта 1906. п. р. 1295 1—3

БРАЋА РАБШТЕРН

НОВИ САД 146 72

ПЕЦИВО ШЉИВОВИЦЕ И КОМОВИЦЕ

Фабрика шестоструке сирћетне есенције.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Још године 1897. написао сам књигу, која носи натпис: **„Тумач повластица, закона, уредаба и других наређења српске народне црквене автономије у Угарској, Хрватској и Славонији“** и коју је издала штампарија Ђорђа Ивковића у Новом Саду. — Књига та добро је примљена, те је брзо нашла купаца.

Многи су се обраћали (појединци и књижаре), а обраћају се и данас тражећи „Тумача“, но залуд, кад га нема више.

Како ми се са много страна изјавило, да је таква књига врло потребна, како је непрестано траже, то сам се одлучио, да издам друго издање те књиге, које ће бити знатно попуњено и проширено (биће око 40 штампаних табака), а подељено ће бити на два дела:

I. део: „Систем српских народно црквених автономни установа“ и

II. део: „Тумач појединих автономних установа“, чиме ће бити комбинован систем са коментаром (тумачем).

Уједно ће се узети обзир и на одлуке саборског одбора и других виших автономних власти, а нарочито и на нове автономне уредбе, које је садањи саборски одбор спремио а доготовио као законске предлоге за будући српски народно црквени сабор

Књига ће излазити у свескама. од 4 табака у формату досадањем, а свака свеска ће стати у претплати 60 потура (без поштарине).

Али то све могу учинити, ако ми се јаве 500 претплатника, јер хоћу књигу сам да издам.

Уз пријаву није потребно да се шаље одмах новац, но тек доцније, кад се 500 претплатника пријави и кад се претплатници нарочито умоле, да новац пошљу.

У Руми, месеца октобра 1905. године.

Др. Жарко Миладиновић.
адвокат и члан саборског одбора.

Умољавају се и други листови, да овај позив прештампају.

ОВОГОДИШЊИ

БОСАНСКИ

ОРАЈА

Метар по **44 круне** продаје

МИРКО ЋИРИЋ трговац

у **Митровици** (сремској).

1278 3—3

ШЉИВОВИЦЕ

ЧИСТЕ СРЕМСКЕ

Имадем старе лањске до **800 хекта** на продају, а тако исто и нове шљивовице већу количину па стога она г. г трговци, хотелијери и гостионичари, који требају добре и чисте шљивовице нека се изволе на мене обратити. где ће једино добре и солидно послужени бити. Цене као и мустре шаљем на захтевање франко и бадава.

ДУШАН ТОДОРИЋ

1135 20 30 печиво сремске шљивовице

Стара Пазува (Срем)

КО наручи најмање 5 килограма добија робу **франко — без трошка!** 1206 28—30

КАФА:

Сантос I-а	К	2·60	кила
Сантос перла	„	3·—	„
Куба добра	„	3·20	„
Куба перла	„	3·60	„
Порторико I-а	„	3·40	„
Порторико перла	„	3·80	„
Либерија огромно зрно	„	3·10	„
Мока права	„	4·20	„

У један пакет од 5 кила на жељу пакујемо и две три врсте посебно.

ЗЕЈТИН у 5 кгр лименим кантама франко: Столни фини 9 К, Бари 10 К, Ница 12 К

ЧАЈ (теј):

руски караван 1/4 киле	—	К	3·—
мандарин 1/4 киле	—	„	4·—
меланш најбољи 1/4 киле	—	„	6·—

Уз 5 кила кафе може се и 1/4 киле теја наручити, тиме се уштеди посебна поштарина.

Ценовнике франко шаље

трговина

Милоша Баха

Фијума *(Fiume) Via Guiseppe* **№ 4.**

NB *Што се не допада измењујем или на жељу врћам новац, ако ми се роба франко поврати.*

До данас највеће и најјефтиније издање у Српству!

СРПСКО-НЕМАЧКИ И НЕМАЧКО-СРПСКИ

ВЕЛИКИ РЕЧНИК

Велика осмина, 36 штампаних табака, 608 страна по две шпалте на страну

са преко 30.000 истумачених немачких речи на српски

саставио професор Јован Грчић

немачко-српски део

Deutsch-serbisches und serbisch-deutsches Wörterbuch

zusammengestellt von Profesor Johann Grtschitsch.

ERSTER BAND: DEUTSCH-SERBISCH.

Овај велики речник немачког и српског језика приређен по најновијем научном начину лексикографском тачно и одређено. **Речи су правилно по најновијем правопису немачком исписане и протумачене чистим, лепим српским језиком.** У самом предговору изнесен је распоред као и начин како је удешен овај, велики речник, а то тумачење је тако, да се већ у напред види, да је овај нови речник куд и камо испредњачио **научним својим значајем, напреднијим и новијим начином и саставом од старијих оваких речника, који су још пре двадесет година штампани** Уз именице додан је члан, којим је означен род им, додан је други падеж једнине и множине. Уз глаголе су осим ознаке и врсти им додани и потребни облици. **Поједина слова су према најновијем правопису примењена и растумачена. Означене су тачно речи, које се како пишу: именице кад са великим, а кад са малим почетним словима** Додане су: Скраћенице које се јављају у овом речнику а и иначе у животу и науци као и тумачи им, а после овога иде се преко 30.000 речи растумачених са немачког на српски. — За сад је овај први део готов, а одмах за њим долази и други:

СРПСКО-НЕМАЧКИ

Ова потребна књига, која је тако исцрпно, зналачки према духу данашње најновије науке састављена, свакоме ће добро послужити и бити тумач за оне речи, које му требају. Нарочито нашој школској омладини, књижевницима, чиновницима, трговцима и у опште сваком, који се бави о језику немачком, добро ће доћи ова многострано растумачена књига. —

Израда књиге је врло укусна, без погрешака, јер је састављач баш нарочито настојавао, да ова књига буде у сваком погледу оно, што треба да је, а набављена су и сасвим нова слова за израду ове књиге.

Речник је увезан у **ДИВОТ КОРИЦЕ СА КОЖНОМ ПОЛЕЂИНОМ** са златним насловима **(ala Conversations Lexicon)**, а сам увез је трајан.

Цена је овом великом речнику

у меканом повезу само **6** кр., а у дивот повезу само **8** круна.

Нови Сад, месеца октобра 1905 Српска књижара и штампарија

4—5

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.